

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

8 luku. Työvelvollisuus

Espoon kaupunki näkee tärkeäksi sen, että 44§ Sosiaali- ja terveydenhuollon erityinen työvelvollisuuspykälän osalta valmiuslain mietintö selkeyttää työvelvollisen määritelmää. Myös työmääräyksen pidentäminen enintään neljään viikkoon ja määräyksen uusimisen mahdollistaminen useamman kerran, ovat työvoimaviranomaisen työn kannalta kannatettavia muutoksia.

Yleisen työvelvollisuuden (46§) osalta työvoimaviranomaisen tehtävää selkeyttää ja konkreettista toimintaa nopeuttaa myös se, että olisi ennalta säädetty ja määritelty tehtävät ja toimialat, joilla työvelvollisuutta sovellettaisiin. Hyvänä nähdään myös se, ettei työmääräyksen kesto ole rajattu viikkotasolla, sillä tämä vähentää hallinnollista työtä poikkeusoloissa.

Espoon kaupunki kannattaa mietinnön ehdotusta eriyttää erityinen ja yleinen työvelvollisuus omiin pykäliinsä sekä työnvälityspakon (91§) kumoamista ehdotuksen mukaisesti.

Mietinnössä valmiuslakirikkomusta koskevaan 166 §:ään säädettäisiin uusi kohta, jonka mukaisesti rangaistavana tekona pidettäisiin työvelvollisuutta koskevan ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyönti.

- Mietinnöstä ei käy ilmi, tulisiko työvoimaviranomaisen seurata ilmoittautumisvelvollisuuden täyttämistä ja tarvittaessa ilmoittaa poliisille mahdollisista laiminlyönneistä. Mikäli työvoimaviranomaisen olisi määrä seurata työvelvollisuutta koskevan ilmoittautumisvelvollisuuden täyttymistä ja ilmoittaa mahdolliset laiminlyönnot eteenpäin, seuraisi tästä uusi tehtävä

työvoimaviranomaiselle. Espoon kaupunki toivoo selvitettävän mahdollisuutta siirtää ilmoittautumisvelvoitteen seuraaminen tietojärjestelmästä vastaavalle viranomaiselle koordinoitusti.

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

77 § Siirtyneen väestön majoittamiseen tarvittavien huoneistojen luovutusvelvollisuus

Hyvinvointialue voi 68 §:n mukaisesti siirtyneen väestön tilapäistä majoittamista varten 11 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa huoneiston omistajan tai haltijan luovuttamaan huoneistonsa hyvinvointialueen hallintaan. Luovutusvelvollisuus ei koske vakituksessa asumiskäytössä olevaa huoneistoa.

- Sana huoneisto tulisi määritellä tarkemmin kuten tilapäiseen majoittumiseen tarkoitettujen tai soveltuvien huoneistojen ja huonetilojen... Selityksessä s. 327 mainitaan mm. hotellit, hostellit, urheiluhallit, koulut jne. eli tilapäiseen asumiseen soveltuvat tilat, ei niinkään asuinhuoneistot.

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Esityksen mukaan valmiuslain 97 §:ssä määritetään terveydensuojelua koskevat poikkeukset. Pykälän mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voidaan poikkeusoloissa säätää, että kunta voi luopua muista kuin talousveteen liittyvistä terveydensuojelulain (763/1994) mukaisista ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvistä ilmoitusten käsittelystä sekä ilmoitusvelvollisiin toimintoihin kohdistuvasta säännöllisestä valvonnasta tai muista kuin talousveteen liittyvistä terveyshaittaepäilyjen selvittämisestä, mikäli elinympäristön vakavien terveyshaittojen torjumisen vuoksi on välttämätöntä eikä toimenpiteellä vaaranneta muutoin väestön terveyttä.

- Pykälässä 97 esitetyt poikkeukset koskevat vain terveydensuojelua. Olisi perusteltua laajentaa pykälää koskemaan laajemmin ympäristöterveydenhuoltoa, pl. eläinlääkintähuolto. Esitämme, että poikkeusoloissa olisi mahdollista rajata ympäristöterveydenhuollon tehtäviä myös elintarvikelain (297/2021), tupakkalain (549/2016) ja lääkelain (395/1987) mukaisen valvonnan osalta siten, että valvonta keskittyisi ensisijaisesti häiriötilanteiden, kuten elintarvikevälikkeiden epidemiatilanteiden hoitamiseen. Esimerkiksi ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä toimijoiden säännöllinen valvonta tulisi voida rajata poikkeusoloissa tehtävien ulkopuolelle siltä osin kun se on mahdollista, vaarantamatta väestön terveyttä.

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

105 § Ylimääräisen huoneen omistajan ilmoittamisvelvollisuus ja vuokralaisen osoittaminen

Jos edellä 104 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetut huoneistot eivät riitä tämän lain 68 §:n nojalla siirretyn tai muutoin poikkeusolojen takia ilman asuntoa jääneen väestön asumisen järjestämiseksi, on sellainen huoneiston haltija, jonka huoneiston yhteydessä on omalla sisäänkäynnillä olevia ylimääräisiä asuinhuoneita, velvollinen ilmoittamaan kyseiset huoneet asuntokannan säännöstelyviranomaiselle.

- Huoneistoja, joiden yhteydessä on omalla sisäänkäynnillä olevia ylimääräisiä asuinhuoneita, erittäin vähän eivätkä ne ole kunnan tiedossa. Em. huoneita on pääasiassa vain silloin, kun rakennusvaiheessa tai sen jälkeen on yhdistetty kaksi huoneistoa. Espoossa ei ole tämänhetkistä poikkeuksellista markkinatilannetta lukuun ottamatta myöskään ns. ylimääräisiä huoneistoja vuokrattavaksi suurelle määrälle mahdollista siirtävää väestöä.

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kieltä) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Valmiuslain luonnoksessa ei ole otettu kantaa ollenkaan kaupungin vastuulla oleviin katualueisiin erikseen. Lisäksi ehdotuksessa on kunnan rakennustarkastajalle osoitettu vastuu myöntää rakennustöiden jatko/aloituslupia jos/kun rakentamista pitää säännellä. Tähän on huomioitava riittävät resurssit, jotka normaalioloissa eivät ole riittävät poikkeusoloihin siirryttäessä.

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

138 § Elintarvikealan tuotannon ohjaaminen

Maan elintarvikehuollon, väestön terveyden sekä muiden yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömien toimintojen turvaamiseksi 11 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään velvoittaa elintarvikealan toimijan, jolla on hyväksytty tai rekisteröity elintarvikehuoneisto, rehualan toimijan tai eläimistä saatavia sivutuotteita käsittelevän laitoksen:

1) toiminta-aikojaan laajentamalla tai muilla vastaavilla keinoilla lisäämään tilapäisesti kapasiteettiaan;

2) asettamaan toiminnassaan etusijalle väestön elintarvikehuoltoa tai terveyttä turvaava toiminto;

3) ottamaan vastaan eläimiä taikka maatalouden alkutuotannon tuotteita ja sivutuotteita.

- Mikäli tässä tarkoitetaan elintarvikealan toimijana esim. kaupungille palveluja tuottavaa ateriapalvelutoimittajaa, niin pykälän mukaan heitä voidaan velvoittaa laajentamaan kapasiteettiaan ja asettamaan toiminnassaan etusijalle väestön elintarvikehuolto. Sinänsä hyvä, että tuotantokapasiteettia hyödynnetään mahdollisimman paljon poikkeusoloissa, koska esim. työaikoja porrastamalla pystytään isojen tuotantokeitteiden kapasiteettia kasvattamaan paljon. Mikäli väestön elintarvikehuolto käsittää muuta kuin kunnan tuottamat palvelut (koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokahuolto, joka pidetään poikkeusoloissa niin pitkään yllä kuin mahdollista),

niin voiko tässä vaarantua kunnan lakisääteisten palvelujen tuottaminen muun väestön elintarvikehuollon kustannuksella vai priorisoidaanko lakisääteiset palvelut ensin ja sen jälkeen käytetään lisättyä kapasiteettia muuhun väestön elintarvikehuoltoon?

- Lisäksi jos tuotantotiloihin veloitetaan ottamaan vastaan eläimiä tai maatalouden alkutuotannon tuotteita/sivutuotteita, kommentoisin, että ammattikeittiöiden tuotantotilat ovat nykyisin suunniteltu niin, että ko. tuotteita ei enää käsitellä siellä vaan tuotteet tulevat valmiiksi esikäsittelyinä ruokatuotantoon. Myös henkilökunnan osaaminen on heikkoa esikäsittelimättömien tuotteiden käsittelyyn ja käsittelyn vaatimaan hygieniaan.

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Häkkinen Petri
Espoon kaupunki - Turvallisuus ja valmius